

УДК 347.96

ДИМИТРОВ М.Ф., кандидат філософський наук, доцент,
здобувач наукового ступеня доктор юридичних наук
Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

ПРАВОВА КУЛЬТУРА В МЕХАНІЗМІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ БЛАГОДІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті сформульовано, що правова культура в механізмі адміністративного регулювання благодійності – це система правових засобів, які відображають рівень досягнутих суспільством основоположних цінностей, на яких базується діяльність суб'єктів публічної адміністрації щодо контролю за передачею у власність бенефіціарів коштів і майна, безоплатного надання послуг і виконання робіт, публічного збору благодійних пожертв, управління благодійними ендавментами, виконання заповітів і спадкових договорів, проведення благодійних аукціонів тощо з метою підтримки бідних безробітних, сиріт, інвалідів, людей похилого віку й інших подібних категорій громадян.

Ключові слова: адміністративне регулювання, бенефіціар, благодійність, механізм, правова культура, публічна адміністрація.

Аннотация. В статье сформулировано, что правовая культура в механизме административного регулирования благотворительности – это система правовых средств, отражающих уровень достигнутых обществом основополагающих ценностей, на который базируется деятельность субъектов публичной администрации по контролю за передачей в собственность бенефициаров средств и имущества, безвозмездного оказания услуг и выполнения работ, публичного сбора благотворительных пожертвований, выполнение завещаний и наследственных договоров, проведение благотворительных аукционов и т.д. с целью поддержки бедных безработных, сирот, инвалидов, пожилых людей и других подобных категорий граждан.

Ключевые слова: административное регулирование, бенефициар, благотворительность, механизм, правовая культура, публичная администрация.

Summary. The article formed that legal culture in the mechanism of administrative regulation charity it system of legal remedies that reflect the level achieved fundamental values of society based on the activities of public administration. In order to control the transfer of ownership of the beneficiaries of funds and property, uncompensated services and works, public gathering donations, charitable endowment management, execution of wills and inheritance contracts, charity auctions, etc., to support the unemployed poor, orphans, disabled people elderly and other similar categories.

Key words: administrative regulation, beneficiary, charity, legal culture, mechanism, public administration.

Об'єктивне вивчення і висвітлення витоків, сутності видів і форм добродійної діяльності та соціальної підтримки в Україні дає багатий матеріал для критичного осмислення і використання в нинішніх непростих умовах, коли полярними стали не лише погляди, але й матеріальний стан різних прошарків населення, коли такі соціальні патології, як жебрацтво, безпритульність та інші, викликані безробіттям, міграційними процесами, соціальним напруженням у суспільстві, збільшують коло осіб, які потребують соціального піклування. Це важливо не лише з точки зору організації елементарної турботи про нужденних членів суспільства, які мають на це право за фактом самого існування, але й з точки зору вивчення історичного досвіду, позитивного і негативного, у справі організації та регулювання процесу благодіяння. Глибина і міцність вітчизняних традицій милосердя, багатий історичний досвід поєднання

державного, громадського і приватного компоненту в практиці вітчизняної благодійності, які відбилися у багатоманітності як напрямків, так і форм її існування, дають цінний матеріал, який в умовах соціально-економічних реформ і створення нових форм соціальної та духовної допомоги малозабезпеченим в Україні, має практичну потребу [1].

Вагомою проблемою вирішення зазначеного є публічний супровід благодійності, який здійснюється на основі високої правової культури індивідуальних і колективних суб'єктів у цій сфері.

До деяких аспектів проблеми правової культури в механізмі адміністративно-правового регулювання благодійної діяльності звертались учені-адміністративісти В. Аверьянов, Ю. Битяк, В. Галунько, Т. Коломоєць, В. Колпаков та ін., однак їх наукові пошуки були зосереджені на загальних чи більш спеціальних проблемах у цій сфері.

Мета нашої статті полягає в тому, щоб на основі аналізу теорії адміністративного права, культурології та чинного законодавства розкрити зміст правової культури в механізмі адміністративно-правового регулювання благодійної діяльності.

Рівень досягнутої в суспільстві правової культури у сфері публічної служби безпосередньо впливає на забезпечення прав і свобод людини та громадянина на ефективність адміністративно-правового регулювання та характер розвитку адміністративного права та суспільства в цілому. Публічна адміністрація через брак загальної та спеціальної культури змушена вирішувати питання забезпечення прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб за допомогою складних юридичних схем за об'єктивної наявності більш простих рішень, заснованих на кращих культурних зразках.

Високий рівень правової культури та правосвідомості індивідуальних і колективних суб'єктів адміністративного права може забезпечити основні заходи з попередження правопорушень. І навпаки – низький рівень призводить до значних порушень прав і свобод людини та громадянина, інтересів суспільства та держави.

Під правовою культурою розуміють систему правових цінностей, що віддзеркалює рівень досягнутого суспільством правого прогресу та у правовій формі – свободу особи й інші соціальні цінності. Правова культура акумулює в собі цінності, створені людьми в галузі права, й об'єднує саме право, правосвідомість, правові відносини, законність і правопорядок, законодавчу, правозастосовчу та іншу діяльність, критерії оцінки юридичної дійсності у функціонуванні та розвитку її складових частин. Вона постає як соціальне явище, що має яскраво виражене цільове призначення – прогресивний розвиток суспільства й особи [2, с. 173-177].

Як нами доводилось раніше, об'єктом адміністративно-правового регулювання у сфері благодійності є різноманітні матеріальні та нематеріальні блага (освіта, охорона здоров'я, екологія, запобігання катастрофам і ліквідація їх наслідків, опіка і піклування, соціальний захист, культура та мистецтво, наука і наукові дослідження, права людини і громадянина та ін.), які становлять цінність для бенефіціарів, а також діяння суб'єктів публічної адміністрації з контролю за переданням у власність бенефіціарів коштів і майна, безоплатного надання послуг і виконання робіт, публічного збору благодійних пожертв, управління благодійними ендаментами, виконання заповітів і спадкових договорів, проведення благодійних аукціонів тощо з метою підтримки бідних безробітних, сиріт, інвалідів, людей похилого віку й інших подібних категорій громадян.

На думку О. Кочнкової, культура благодійності є необхідним елементом громадянського суспільства та розглядається в контексті феномену права, оскільки саме право (лат. *ius, iustitia* – «справедливість») завжди, починаючи з давніх-давен, захищало

«природні права природної людини», а згодом почало здійснювати нормативний супровід інституту благодійності. Учена аналізує культуру благодійності через інтерпретації її в умовах так званих «трьох поколінь прав людини». Феномен благодійності розглянуто в контексті права, оскільки благодійність і справедливість як культурологічні категорії пов'язані генетично та співвідносяться за принципом доповнювання. Нею визначено, що ставлення до феномену «права людини» необхідно розглядати в межах суб'єктно-об'єктних відношень, де на кожному історичному відрізку часу з'являтимуться нові суб'єкти й об'єкти благодійної діяльності. Різноманітність суб'єктів благодійності зумовлюється проблемами, наявними в об'єктах.

В умовах прав першого покоління благодійність може бути представлена як патерналізм, тобто такий тип владних відносин, який засновано на особистій відданості та вдячності своєму опікунові в обмін на захист і турботу. Саме патерналізм став джерелом сучасної західноєвропейської та американської благодійності. Передумовою виникнення прав другого покоління стала неопозитивістська юриспруденція. Ця група прав мала назву «права на гідне існування». Друге покоління прав людини закріплює за державою та її структурами зобов'язання щодо підтримки рівня життя громадян за рахунок справедливого перерозподілу на їх адресу тих чи інших ресурсів, що стало основою для соціальної діяльності та благодійності. Важливою складовою такої благодійності є соціальний капітал. Ідею соціального капіталу вперше було сформульовано Р. Патнемом у роботі «Працююча демократія».

До третього покоління належать спеціальні права так званих маргінальних верств населення, які через фізіологічні або соціальні причини не мають рівних з рештою громадян можливостей у реалізації загальних прав і свобод і тому потребують спеціальної підтримки з боку національних держав і світової спільноти. У 1990-х роках фахівці заговорили про перспективу формування четвертого покоління прав людини, пов'язаних зі збереженням генетичної ідентичності. Потреба в таких правах пов'язана з новими можливостями генної інженерії. Суб'єктом благодійності в такому разі буде людство як таке, а об'єктом – біологічний вид *homo sapiens* (людина розумна). Це покоління прав людини покликане нейтралізувати те, що є антиподом благодійності, тобто породженням генного модифікування [4; 5].

Таким чином, правова культура в механізмі адміністративно-правового регулювання благодійної діяльності характеризується такими ознаками:

– культура благодійності є необхідним елементом громадянського суспільства та розглядається в сучасній літературі в контексті феномену права, оскільки благодійність і справедливість як культурологічні категорії пов'язані генетично та співвідносяться за принципом доповнювання;

– правова культура – це система правових цінностей, що відображає рівень досягнутого суспільством правого прогресу та відображає у правовій формі вагомі соціальні цінності;

– об'єктом адміністративно-правового регулюванням у сфері благодійності є різноманітні матеріальні та нематеріальні блага, які становлять цінність для бенефіціарів, – освіта, охорона здоров'я, екологія, запобігання катастрофам і ліквідація їх наслідків, опіка і піклування, соціальний захист, культура та мистецтво, наука і наукові дослідження, права людини і громадянина та ін., які становлять цінність для бенефіціарів;

– також об'єктом адміністративно-правового регулюванням у сфері благодійності є діяння суб'єктів публічної адміністрації з контролю за переданням у власність бенефіціарів коштів та майна, безоплатного надання послуг і виконання робіт,

публічного збору благодійних пожертв, управління благодійними ендаментами, виконання заповітів і спадкових договорів, проведення благодійних аукціонів тощо з метою підтримки бідних безробітних, сиріт, інвалідів, людей похилого віку й інших подібних категорій громадян.

Використана література

1. Ступак Ф.Я. Благодійність та суспільна опіка в Україні (кінець XVIII – початок XX ст.) : автореф. дис... д-ра іст. наук : 07.00.01 / Ф.Я. Ступак. – Переяслав-Хмельницький, 2010. – 40 с.
2. Адміністративне право України : навчальний посібник : у 2-х т. / [В.В. Галуцько, М.П. Пихтін та ін.] ; за заг. ред. В.В. Галуцька. – Херсон : ПАТ «Херсонська міська друкарня» 2011. – Т. 1 : Загальне адміністративне право. – 320 с.
3. Галуцько В.В. Правова культура (антикультура) у сфері публічної служби / В.В.Галуцько // Actual problems of corruption prevention and counteraction. – 2011. – Режим доступу : [//www.law-property.in.ua](http://www.law-property.in.ua)
4. Кочнова О.А. Благотворительность как категория социальной философии / О.А. Кочнова // Вестник Севастопольского государственного технического университета. Философия. – 2006. – Вып. 78. – С. 137 – 143.
5. Кочнова О.А. Благодійність як соціокультурний феномен (культурологічний аналіз): автореф. дис... канд. культурології / О.А. Кочнова. – Сімф., 2009. – 20 с.
6. Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 05.07.12 р. № 5073-VI // Відомості Верховної Ради. – 2013. – № 25. – Ст. 252.

~~~~~ * * * ~~~~~